עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף א:

מג ב מיי' פ"א שם הל' ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

מד ג מיי' פ"ה מהל' דעות הלכה ד ופכ"א מהלכות איסורי ביאה הל' יב סמג לאוין קכו טור ש"ע א"ח סי' רמ סעיף י וטוש"ע אה"ע סי' כה סעיף ב:

מה ד טוש"ע א"ח סי' רמ סעיף א:

דלא קא עביד איסורא אבל הכא דקא עביד איסורא הכי נמי דירד תני חדא [א]אחד אילן לח ואחד אילן יבש ותניא אידך בד"א בלח אבל ביבש מותר אמר רב יהודה ל"ק כאן בשגזעו מחליף כאן בשאין גזעו מחליף גזעו מחליף יבש קרית ליה אלא לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים בימות החמה (א) הא נתרי פירי בדליכא פירי והא קא נתרי קינסי [ב]בגדודא איני והא רב איקלע לאפסטיא ואסר בגדודא [ג]רב בקעה מצא וגדר בה גדר: אמר רמי בר [ד]אבא אמר רב אסי אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר [1]ואץ ברגלים חוטא תני חדא מותר לילך ע"ג עשבים בשבת ותניא אידך אסור ל"ק הא בלחים הא ביבשים ואי בעית אימא הא והא בלחים ולא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ואיבעית אימא °הא והא בימות החמה ול"ק הא דסיים מסאניה הא דלא סיים מסאניה °ואיבעית אימא הא והא דסיים מסאניה ול"ק הא דאית ליה עוקצי הא דלית ליה עוקצי ואיבעית אימא הא והא דאית ליה עוקצי הא דאית ליה [ה]שרכא הא דלית ליה שרכא [ו]והאידנא דקיימא לן כר"ש [ב]כולהו שרי: ואמר רמי בר חמא אמר רב אסי [ג]אסור לאדם שיכוף אשתו לדבר מצוה שנאמר ואץ ברגלים חוטא וא"ר יהושע בן לוי כל הכופה אשתו לדבר מצוה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב איקא בר חיננא מאי קראה [1]גם בלא דעת נפש לא טוב תניא נמי הכי גם בלא דעת נפש לא טוב זה הכופה אשתו לדבר מצוה ואץ ברגלים חוטא זה הבועל ושונה איני [ז]והאמר רבא הרוצה לעשות כל בניו זכרים יבעול וישנה ל"ק כאן לדעת כאן שלא לדעת: [ח]א"ר שמואל בר נחמני א"ר [ט]יוחנן כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הויין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן דאילו בדורו של משה כתיב [2]הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם וכתיב [3]ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשכח ואילו גבי לאה כתיב [4]ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וכתיב [5]ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם איני והאמר רב יצחק בר אבדימי [י]עשר קללות נתקללה חוה דכתיב [6]אל האשה אמר הרבה ארבה אלו שני טפי דמים אחת דם נדה ואחת דם בתולים עצבונך זה צער גידול בנים והרונך זה צער העיבור בעצב תלדי בנים כמשמעו [כ]ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת (א) על בעלה בשעה שיוצא לדרך והוא ימשל בך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש תובע בפה זו היא מדה טובה בנשים [ד]כי קאמרינן דמרציא ארצויי קמיה הני שבע הווין כי אתא רב דימי אמר עטופה כאבל ומנודה מכל אדם וחבושה בבית האסורין מאי מנודה מכל אדם אילימא משום [ל]דאסיר לה ייחוד איהו נמי אסיר ליה ייחוד אלא דאסירא לבי תרי במתניתא תנא מגדלת שער כלילית ויושבת ומשתנת מים כבהמה ונעשית כר לבעלה ואידך הני שבח הוא לה דא"ר חייא מאי דכתיב [7]מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו מלפנו מבהמות זו פרידה שכורעת ומשתנת מים ומעוף השמים יחכמנו זה תרנגול שמפייס ואחר כך בועל אמר רבי יוחנן [מ]אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל [נ]מנמלה ועריות מיונה דרך ארץ מתרנגול שמפייס ואחר כך בועל ומאי מפייס לה אמר רב יהודה אמר רב הכי קאמר לה (ב) זבינא ליך זיגא דמטו ליך עד כרעיך לבתר הכי אמר לה לישמטתיה לכרבלתיה דההוא תרנגולא אי אית ליה ולא זבינא ליך:

מתני'

לא קשיא הא בלחים הא ביבשים. וא"ת והא לעיל אסרינן ביבש דפריך והא נתרי קינסי כו' [א] וי"ל דבאילן שהוא גבוה שייך למגזר טפי משום דמינכר ביה ניתרי קינסי[ב]: **והאידנא** דקי"ל כר"ש כולהו שרי. פי' ר"ח דהאי היתר לא קאי אלא אעשבים דשרי בכל ענין אבל באילן אין להוכיח שם שום היתר אפילו יבש דשייך למיגזר טפי משום דמנכרא מילתא:

מיתיבי

דלא קא עביד איסורא. כשהוא יושב ואינו נותן הלאו דבל תגרע והעשה דונתן על קרנות נעקרין מאליהן אבל זה ישיבתו תשמיש הוא שהוא משתמש באילן: **יבש.** שאין בו לחלוח ולאו מחובר הוא: **בימות החמה.** יבש מותר דליכא אפי' משום מראית העין שהרי ניכר לכל שהוא יבש שאינו מוציא עלין והא דקתני אסור בימות הגשמים שאין ניכר בין לח בין יבש ואיכא משום מראית העין: **קא נתרי פירי.** שנשארו בו משנה שעברה ואתי למשרי (ג) ביה תלישה דלח נהי דעליה דיבש אטו עליה דלח לא גזרי' דהיא גופא גזירה מיהו תלישה אטו תלישה נגזר: **בגדודא.** יחור שנשרו ענפיו כולם: **בקעה מצא.** כלומר אינן בני תורה שידעו להזהר כבקעה זו שאין לה שומר והכל פרוץ: **ואץ ברגלים חוטא.** אלמא הלוך נמי חטא קרי ליה והכא איכא חטא שתולש עשבים: **לחים.** אסור דהוי תולש. יבשין [ס] כתלושין דמי: **סיים מסאני.** שרי: **לא סיים מסאני.** אסור שעשבים נדבקין בקשרי אצבעותיו ותולשין: **עוקצא.** אשפי"א (ד) כפול מתחתיו והעשבים נדבקים שם ותולשן: **שרכא.** פתילה ארוכה שהעשב ארוך אסור: (ה) **בימות החמה.** זרע יש בגבעולין ומשירן: **כר"ש.** דאמר דבר שאין מתכוין מותר: **לדבר מצוה.** תשמיש: **ברגלים.** לשון תשמיש דכתיב (שופטים ה) בין רגליה כרע נפל שכב: **גם בלא דעת.** רישא דהאי קרא אך ברגלים הוא: **נפש לא טוב.** לא טובים הבנים הנעשים בלא דעת האשה שהיה בעלה אץ ברגלים: **הבועל ושונה.** שמטריחה: **לדעת.** האשה: **יבעול וישנה.** שמחמת ביאה ראשונה נתאוה האשה והולדשה תאוה וכשבא ביאה שניה היא מזרעת תחילה והיכא דהיא מזרעת תחילה יולדת זכר: **לדבר מצוה.** תשמיש: **נבונים.** מבינים דבר מתוך דבר: **יששכר.** לאה תבעה את יעקב לדבר מצוה ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וגו': **צער עבור.** עוברות חולות הן: **כמשמעו.** צער הלידה: **משתוקקת.** מתאוה לתשמיש: **והוא ימשל בך.** שהוא מושל לומר בפה תאות לבו והאשה בלב ובושה להוציא בפה: **דמרציא ארצויי קמיה.** מראה לפניו ענייני חיבה: **עטופה כאבל.** בושה לצאת בראשה פרוע: **מנודה לכל אדם.** לקמיה מפרש שאסורה לכל אדם חוץ מבעלה והאיש נושא נשים הרבה: **וחבושה בבית האסורים.** כל כבודה בת מלך פנימה (ע): **כלילית.** שד: **כבהמה.** שכורעת כשהיא משתנת ודרך פרידה לעשות כן: **כר לבעלה.** שהוא למעלה בשעת תשמיש: **שבח הוא לה.** יושבת ומשתנת בצניעות ואינה חסרה כלום בדבר ונעשית כר לבעלה אין לה טורח כל כך טורחו מרובה משלה: **מלפנו.** מלמדנו: **מבהמות ארץ.** שנתן בהם חכמה להורות לנו (פ): **שמפייס.** הולך ופושט כנפיו והוא פיוס כדאמר לקמן שאומר לה לקנות מלבוש שמגיע לארץ: **צניעות מחתול.** שאינו מטיל רעי בפני אדם ומכסה צואתו: **וגזל מנמלה.** דכתיב (משלי ו) [צ] אגרה בקיץ לחמה ואין אחת גוזלת מאכל חברתה: **ועריות מיונה.** שאינו נזקק אלא לבת זוגו: **זיגא.** מלבוש שקורין קוט"ה: **לבתר הכי.** לאחר בעילה שמנענע וכופף ראשו לה לארץ: **אי אית ליה.** במה ליקח:

מתני'

תורה אור השלם

1. גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב וְאָץ בְּרַגְלַיִם חוֹטֵא: משלי יט ב
2. הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם: דברים א יג
3. וָאֶקַּח אֶת רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידֻעִים וָאֶתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: דברים א טו
4. וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְּנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא: בראשית ל טז
5. וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם: דברי הימים א יב לג
6. אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ: בראשית ג טז
7. מַלְּפֵנוּ מִבַּהֲמוֹת אָרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמֵנוּ: איוב לה יא

לעזי רש"י

אישפיא"ה. מסמר (שמתחת לנעל). קוט"א. מעיל.

רב נסים גאון

והשתא דקיימא לן כר' שמעון כולהו שרו. היינו דאמר ר' שמעון גורר אדם מיטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ דקא סבר דבר שאינו מתכוין מותר, ואיתה בפרק במה מדליקין, וכבר פירשנוהו בפרק כירה. ואמרינן נמי דעיקר דברי ר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור במשנת יום טוב ובמשנת בכורות איתנהו.

רבינו חננאל

דלא עביד אסורא]. אבל הכא דיתיב באילן עביד איסורא הכי נמי דירד. תני חדא אחד אילן לח ואחד אילן יבש, אסור להשתמש בו. ותניא אידך במה דברים אמורים בלח אבל ביבש, דלא משיר (ו)עליו, מותר. ופריק רב יהודה הא דתני [א] אסור בשאין גזעו מחליף, והא דתני יבש מותר בשגזעו מחליף. [ופריך גזעו מחליף יבש קרי ליה אלא] (ו)הא דתני אסור בימות הגשמים, דאיכא (מ)עלין ומשירן. והא דתני יבש מותר, בימות החמה. ואקשינן בימות החמה הא קא משיר פירי. ודחינן באילן דלית ביה פירי. והא איכא קינסי. פי' עצים יבשים דקין שנפרכין ברגל או ביד כשעולין או כשיורדין מן האילן. ודחינן באילן גרגא, פירוש אילן קרח שאין לו עלין, לא עלין ולא אמירין. אלא הוא יבש כדגרסינן במועד [קטן] ואין משקין שדה גריר במועד. איני והא רב אסר באילן גרגא בשבת. ופרקי רב בקעה מצא וגדר בה גדר, כלומר מקום שלא היתה בו תורה כמו בקעה ואסר להן אפי' דבר המותר. פ"א קיסני פירוש עלי האילן. **תני חדא** אסור להלך על גבי עשבים בשבת. שנאמר ואץ ברגלים חוטא. ותניא אידך מותר. ופרקינן הא דתני אסור ר' יהודה, דאמר דבר שאין מתכוין אסור. והא דתני מותר ר' שמעון. **ואמרינן** אי בעית אימא הא והא ר' יהודה ולא קשיא הא בימות החמה והא בימות הגשמים. [ובדאית להון] שראני עשבים יבשים והן כגון פרוע מתלעתה. או דסים מסאני. (ב) דאית בהו עקוסא בהיזמי והיגי. **ואסקינא**. והשתא דקיימא לן כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר, כולהו שרו בין בימות החמה בין בימות הגשמים. בין אית להו שראני בין לית להו. בין מסיים מסאני בין לא סיים, בין אית להו עקוסא בין לית להו, בין בהיזמי והיגי בין בשאר ציבי, בכלהו שרי. **אסור לאדם לכוף אשתו לדבר מצוה, שנאמר ואץ ברגלים חוטא**. וכל הכופה הווין לו בנים שאינן מהוגנין, דכתיב גם בלא דעת נפש לא טוב, נפש היוצאה מביניהן לא טובה. **כל אשה שתובעת בעלה**, כגון לאה שכתוב בה ותצא לאה לקראתו וגו' ונפק מיניה יששכר דכתיב ביה ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל. ובדורו של משה כתיב ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשכח. והא דאמרן שתובעת בעלה, לאו תובעת ממש תביעה בפה, אלא דמרציא ארצויי קמיה בלבישת [בגדים] נאים ותקונם של גוף, ודברים בניחותא שמרגילין את האדם לדבר מצוה. **י' קללות נתקללה חוה**. הרבה ארבה וכו'. ומנודה מכל אדם, דאשה אחת אסורה להינשא לשני אנשים כאחד. **א"ר יוחנן אלמלא** לא נתנה תורה לישראל **למדנו צניעות מחתול**. שאינו בועל אלא במקום סתר. גזל מנמלה, שמכינה בקיץ לחמה. עריות מיונה, שאינה מקבלת עליה זכר אלא זכר המיוחד לה. דרך ארץ מתרנגול, שמפייס ומראה לתרנגולת בכנפו דזוגא דכיפי עבידנא ליכי גדולים עד דמטו מאוניך עד לארעא. ונשבע לה אם תשיג ידו ולא יעשה לה, יהי לרצון דנישמטיה שונרא לרישיה דההוא תרנגולא.

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' שבת קנ: ד"ה במחובר], ב) [בערוך גרים בגרדא], ג) [לעיל ו. חולין קי.], ד) עי' בהגהות רש"ש. ובד"ס ועוד הגי' גם לקמן ואמר רמי בר אבא, ה) [בערוך ערך שדך א' גרס שדכין], ו) שבת לה., ז) נדה לא:, ח) נדרים כ:, ט) [נ"ל יונתן], י) [אבות דר"נ פרק א ע"ש], כ) יבמות סב:, ל) גירסת ע"י דאסירא ליחודי בהדי גברא דלאו דידה איהו נמי אסור ליחודי בהדי איתתא דלאו דידיה, מ) עי' תוס' מגילה כח. [ד"ה אלמלא], נ) חולין נז:, ס) בס"א: אבל יבשין, ע) [תהלים מה], פ) בס"א נוסף: דרך ארץ, צ) נ"א תכין,

הגהות הב"ח

(א) גמ' משתוקקת אל בעלה: (ב) שם הכי קאמר לה זבינא ליך זיגא וכו' שונרא לישמטיה לכרבליתיה וכו' ולא זבינא ליך: (ג) רש"י ד"ה קא נתרי וכו' ואתי למישרי תלישה בלח כצ"ל ותיבת ביה נמחק: (ד) ד"ה עוקצי אשפי"א כפוף מתחתיו: (ה) ד"ה בימות החמה נ"ל קודם ד"ה סיים:

גליון הש"ס

גמ' הא והא בימות החמה. ברי"ף ורא"ש הגי' הא והא בימות הגשמים: שם ואי בעית אימא הא והא דסיים מסאניה. הרי"ף כאן השמיט ג' אוקימתות דעוקצי ודשרכא אבל בשבת פרק ואלו קשרים הביאן ובהיפוך בתחילת אוקימתא הא דאית ליה שרכא ואח"כ אוקימתא דסיים מסאניה ואח"כ אוקימתא דעוקצי. ושם איתא ועוקצי והיינו כמו עוקלי. ע' בערוך ערך עקום:

מוסף רש"י

בקעה מצא וגדר בה גדר. עמי הארצים היו ומזלזלים במצות, והחמיר עליהן לעשות סייג להרחיקן מן העבירה, כאדם הגודר בקעה פרוצה לשומרה (לעיל ו.). **יבעול וישנה.** שמתוך תאות בעילה ראשונה תהא מזרעת, והכי נמי דתזריע אחריו, תקדום הזרעתה בבעילה שניה (נדה לא:). **דמרציא ארצויי קמיה.** אינה תובעת בפה אלא דמרצייא קמיה, מראה לו מתוך דבריה כגון לאה, דמהאיא נפקי בני מעליא (נדרים כ:).

מוסף תוספות

א. ומשני בגדודא, פי' שנשרו כל ענפיו, משמע הא אם היה לו ענפים מיתסר, דגזרינן יבש אטו לח. תוס' ר"פ. ב. אבל גבי עשבים שדורסין עליהן אינו ניכר כל כך וליכא למיחש. תוס' הרא"ש.

א) לכאורה צ"ל להיפך הא דתני אסור בשגזעו מחליף והא דתני יבש מותר כשאין גזעו מחליף וצ"ע. ב) רבינו גרס הא דאית ליה עקוסה והיינו דהמנעל יש לו עוקץ חד ושובר את העשבים וכ"ה בערוך ערך עקוס.

מתני' [א]הדלת שבמוקצה וחדקים שבפרצה ומחצלות אין נועלין בהן אלא אם כן גבוהים מן הארץ: **גמ'** ורמינהו דלת הנגררת ומחצלת הנגררת וקנקן הנגרר בזמן שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב אמר אביי בשיש להם ציר רבא אמר בשהיה להן ציר מיתיבי דלת הנגררת ומחצלת הנגררת וקנקן הנגרר בזמן שקשורין ותלויין וגבוהים מן הארץ אפילו מלא נימא נועלין בהן ואם לאו אין נועלין בהן אביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה אביי מתרץ לטעמיה [א]או שיש להן ציר או שגבוהין מן הארץ רבא מתרץ לטעמיה [ב]כשהיה להן ציר או שגבוהין מן הארץ ת"ר סוכי קוצים וחבילין שהתקינן לפירצה שבחצר בזמן שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת וא"צ לומר ביו"ט תני ר' חייא [ג]דלת אלמנה הנגררת אין נועלין בה היכי דמי דלת אלמנה איכא דאמרי דחד שיפא ואיכא דאמרי דלית ליה גשמה [ב]אמר רב יהודה [ד]האי מדורתא ממעלה למטה שרי ממטה למעלה אסיר [ה]וכן ביעתא וכן קידרא וכן פוריא וכן חביתא א"ל ההוא צדוקי[ג] לרבי יהושע בן חנניה חדקאה דכתיב בכו [1]טובם כחדק אמר ליה שטיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב ישר ממסוכה ואלא מאי טובם כחדק כשם שחדקים הללו מגינין על הפירצה כך טובים שבנו מגינים עלינו דבר אחר טובם כחדק שמהדקין את הרשעים[ד] לגיהנם שנאמר [2]קומי ודושי בת ציון כי קרנך אשים ברזל ופרסותיך אשים נחושה והדיקות עמים רבים וגו': **מתני'** לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים ברשות הרבים ויפתח ברשות היחיד אא"כ עשה מחיצה גבוה עשרה טפחים דברי ר' מאיר אמרו לו מעשה בשוק של [ה]פטמים שהיה בירושלים [ו]שהיו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח רבי יוסי אומר שוק של צמרים הוה: **גמ'** ורבנן אמר רבי מאיר רשות הרבים ומהדרו אינהו כרמלית [ו]דאמר רבה בר [ז]בר חנה אמר רבי יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים אמר רב [ח]פפא כאן קודם שנפרצו בה פרצות כאן לאחר שנפרצו בה פרצות רבא אמר סיפא אתאן לשערי גינה והכי קאמר וכן לא יעמוד ברשות היחיד ויפתח בכרמלית ויפתח ברשות היחיד

אלא

מתני' הדלת שבמוקצה. רחבה שאחורי הבתים. ומשום הכי נקט לה משום שאין משתמשין בה תדיר ואין בעל הבית חושש לה לעשות לה דלת תלויה כראוי וקבועה אלא זקופה כנגד הפתח וכשהוא פותח מטילה לארץ ויש שתלויות אבל נגררות לארץ: **אין נועלין בה.** בשבת משום דעביד בנין או אפילו כשהיא תלויה ונגררת אין זה קבועה וכשהוא מגביהה על המשקוף כיון דאינה קבועה שם מחזי כבונה: **וחדקים שבפרצה.** קוצים שעשאם חבילות והתקינם לסתום בהם פרצה ופעמים שהוא פותחה: **ומחצלת.** של קנים שקורין גליד"א: **גמ' קנקן.** הוא כלי שאוחזין בו מאחורי המחרישה כשהן חורשין. יש שנועלים ומעמידים אותו במקום דלת כנגד הפתח: **בזמן שקשורים ותלויין.** אלמא אתלויין הוא דקפיד אבל אגבוהים מן הארץ לא חייש: **כשיש להן ציר.** דמוכחא מילתא דדלת גמורה היא והרי היא קשורה ותלויה ולא מחזי כבונה: **כשהיה להם ציר.** ואע"ג דהשתא ליכא היכירא הוא דאיכא. ל"א טעמא דמתני' משום דחופר בארץ וקשיא לי בגוה דא"כ מאי תרצתיה דרבא דאמר כשהיה להם ציר כיון דהשתא ליכא הא קא עביד חריץ ועוד אם כן כר' יהודה בעי לאוקומיה דאמר דבר שאין מתכוין אסור: **וגבוהין.** אלמא תרוייהו בעינן: **דלת אלמנה.** דלת שהיא אלמנה מתקוניה: **דחד שיפא.** עשויה מקרש אחד דהכא ודאי מחזי כבונה ונתן קרש בכותל שאין בה היכר דלת: **גשמה.** דילי"ש. בריחים המחברין אותה: **מדורתא.** היסק גדול: **מלמעלה למטה.** לאחוז העצים העליונים באויר ולתת תחתונים מלמטה: **שרי.** ביו"ט דאין זה בנין אהלים: **מלמטה למעלה אסור.** לתת התחתונים תחלה לצדדין ברבוע כדרך שעושין לפני השרים ולסדר עליונים למעלה דהיינו כעין בנין אהל וגגו אסור[ט]. הכי גרסי' מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור וכן מצאתי בתשובת הגאונים וכן עיקר: **וכן ביעתא.** לסדר הביצים על הגחלים על כלי ברזל שקורין גרדי"ל או על גבי שני עלים שמקיפין זה אצל זה צריך לאחוז ביצים בידו על האור וחברו יתן העלים תחתיהן: **וכן קדרה.** כדתנן במסכת ביצה (דף לב:) אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה ואמר רב יהודה אסור להקיף חביות תחלה להקריבן זה אצל זה ואח"כ יתן הקדרה עליהן שזה דרך בנין אבל יאחוז הקדרה באויר ואחר כך יקיף חביות תחתיה: **וכן פוריא.** מטה שעושין שרים בדרכים ושל פרקים היא ויש להם עור ארוך מוקף לולאות וקושר הלולאות בארוכות המטה וכשהוא פורקן מתיר הלולאות והעור נופל ומתקנו ביו"ט צריך לאחוז העור שטוח מלמעלה ואח"כ יביאו הרגלים עם הארוכות ויושיבוהו תחתיו אבל לא יושיבוהו תחלה על רגליו ואח"כ ישטח העור: **וכן חביתא.** כשמסדר חביות במרתף שורה על שורה. חביות של חרס הן כעין כדין גדולים. ומדנקט לרב יהודה הכא גבי מתני' ש"מ טעמא דמתני' משום בנין ולא משום חופר: **חידקאה.** משול כקוץ: **טובם כחדק.** טובים שבהם כקוצים: **שפיל לסיפיה דקרא.** השפל עיניך לשפלו של מקרא לסופו תראה שלשבח הוא: **ישר ממסוכה.** הישרים שבנו מגינים עלינו כסוכה: **מהדקין.** כמו ושחקת ממנה הדק (שמות ל): **קומי ודושי כו'.** סיפיה דקרא והדיקות עמים: **מתני' לא יעמוד** (א) **ברשות היחיד.** ויטול מפתח המונח ברשות הרבים ויפתח בו פתח חנות שברשות הרבים ואע"פ שאין ממקום מפתח לפתח ארבע אמות גזירה שמא יכניס המפתח אצלו. וכן לא יעמוד אדם ברשות הרבים ויושיט ידו למעלה גבוה[י] מעשרה ורוחב ארבעה כגון מפתח חנות המונח על גגו ויטול שם המפתח ויפתח בה החנות והוא גבוה למעלה מעשרה גזירה שמא יביאנה אצלו לתוך עשרה: **אא"כ עשו לה מחילה.** ויעמוד בתוכה ואסיפא קאי: **פטמין.** קלבים: **נועלין.** פתח חנותן ועומדין ברשות הרבים והמנעול למעלה מעשרה: **למרים.** מוכרי למר: **גמ' ומהדרו ליה אינהו כרמלית.** בתמיה. דהא ירושלים כולה כרמלית היא שהיא כולה כחצר של רבים שלא עירבו דהואיל ודלתותיה ננעלות בלילה מערבין את כולה: **חייבין עליה.** דעיר של רבים היא שאוכלוסין הרבה באין לה אבל עכשיו דדלתותיה ננעלות לאו רשות הרבים שאינה כדגלי מדבר שהוא דרך פתוח כל שעה וכיון (ב) דכרמלית לית לן למיגזר שלא יעמוד בה ויפתח ברשות היחיד דילמא מייתי ליה דאי נמי מייתי לגביה שבות בעלמא היא וגזירה לגזירה לא גזרינן: מתניתין לאחר שנפרצה בה פרצות הוא: **סיפא אתאן.** רבנן אתו לאיפלוגי אשערי גינה לשער גינה שהיא כרמלית וקאסר ר"מ לעמוד בה ולהושיט ידו על מקום גבוה עשרה ורוחב ארבעה שהוא רשות היחיד ויטול מפתח (ג) המנעול הגבוה מעשרה: **לא יעמוד ברה"י.** כגון בחצירו ויושיט ידו לגנות דרך חור או סדק ויטול בו מפתח ויפתח בה מנעול מתוך הגינה שמא ימשך המפתח אליו ומחמיר רבי מאיר אפילו ברשויות דרבנן וכן לא יעמוד בגינה ויושיט ידו למקום גבוה עשרה ורוחב ארבעה שהוא רשות היחיד ומפתח מונח בו ויפתח מנעול למעלה מעשרה. גינה כרמלית היא דהויא יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה:

אלא

מיתיבי דלת הנגררת. בלאו הכי הוה מצי לאקשויי רישא לסיפא דקרי לה נגררת[א] וקרי לה גבוהין מן הארץ והוה מצי למימר וליטעמיך[ב]: **דלת אלמנה הנגררת אין נועלין בה.** פי' ר"י דאיירי כשיש להן ציר דאי אין להן ציר מאי איריא דלת אלמנה אפי' דלת אחרינא נמי[ג]:

וכן ביעתא. פי' בקונט' שמסדר ביצים על כלי ברזל שקורין גרדי"ל בלע"ז ואין נראה לר"י (ד) דרך בנין בכך שהרי כל המחילות עשויות כבר[ד] ולא דמו לחבית ופוריא דמסדר זו אצל זו ותדע שהרי היתר פשוט הוא להניח קדירה על גבי טרפידא[ה] (ה) ונראה לר"י לפרש שמסדר עלים או ביצים ומניח ביצה על גביהן ומה שאנו מסדרין ככר מכאן וככר מכאן וככר על גביהם או בספר[ו] ליכא איסורא אלא כשצריך לאויר שתחתיהם[ז] אי נמי לא דמי לבנין אלא כשעושה על גבי הקרקע ולא על השלחן[ח]:

מביא

מסורת הש"ס

א) [נ"ל כשיש להן ציר. רש"ש], ב) ביצה לב:, ג) [בס"א: מינאה], ד) [בס"א: אומות העולם], ה) [בערוך פירש מוכרי עופות וכ"כ הרב אלפס וע' רש"י ביצה כט: ד"ה פטם], ו) לעיל ו: כב., ז) [גי' הרא"ש רב הונא], ח) ס"א רבה, ט) בס"א: אהל וגג ואסור, י) [לרשות גבוה רש"ש],

תורה אור השלם

1. טוֹבָם כְּחֵדֶק יָשָׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ בָאָה עַתָּה תִהְיֶה מְבוּכָתָם: מיכה ז ד

2. קוּמִי וָדוֹשִׁי בַת צִיּוֹן כִּי קַרְנֵךְ אָשִׂים בַּרְזֶל וּפַרְסֹתַיִךְ אָשִׂים נְחוּשָׁה וַהֲדִקּוֹת עַמִּים רַבִּים וְהַחֲרַמְתִּי לַיי בִּצְעָם וְחֵילָם לַאֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ: מיכה ד יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא יעמוד אדם ברשות היחיד וכו' פתח החנות שברשות הרבים ואע"פ שאין ממקום המפתח עד פתח ארבע וכו' למעלה לרשות גבוהים וכו' כגון שהיה מפתח החנות מונח על גגה ויטול שם המפתח ויפתח בה פתח החנות: (ב) ד"ה חייבין וכו' דכרמלית היא לית לן וכו' דילמא מייתי לה דאי: (ג) ד"ה סיפא וכו' ויטול מפתח ויפתח המנעול: (ד) תוס' ד"ה וכן וכו' ואין נראה לר"י דדרך. נ"ב כלומר שיהא דרך בנין בכך: (ה) בא"ד גבי טרפי"דא. נ"ב עיין בפ' תולין דף קלח בתוס' ד"ה כל הנהו:

לעזי רש"י

גליד"א [קלייד"א]. רשת-נצרים, מחצלת. דילי"ש [ריילי"ש]. מוטות ברזל, בריחים (המחברים את קרשי הדלת). גרדי"ל. אסכלה.

מוסף תוספות

א. אלמא לא בעי גבוהין מן הארץ. תוס' ר"פ. ב. [ד]דרך התלמוד הוא מצוי להיפרך וליטעמיך דלא פריך ליה. שם. ג. וכדקתני במתני' דלת וחדקין שבפרצה אין נועלין בהם אא"כ גבוהים מן הארץ. רשב"א. ד. דבמה שמטלטלו מכאן לכאן לא מחזי כבונה, ולא אסרינן אלא היכא דאיהו עביד מחיצות דומיא דמדורתא. תוס' הרא"ש. ה. ולא מיחזי אהל אלא בדבר מעולם. ריטב"א. ו. שאנו מניחים ספר מכאן וספר מכאן וספר על גביהם. רשב"א. ז. דהואיל לאויר שתחתיהם לכאן אין דמי כלל לבנין. שם. וכל מה שאסרו משום אהל וחבריו אינו אלא כשהוא רוצה לעשות שום אויר למטה לשום צורך, ומלמטה למעלה מיירי כשמסדר אותם על גבי כסא כדי לצלותן. ריטב"א. ח. דעל השלחן אין שום אדם בונה לא אהל ולא מחליף בשאר בנין כי הנך שהם על הקרקע. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף ג:

מז ג מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ד:

מח ד ה מיי' פ"ד מהל' יו"ט הל' יד [טון] סמג לאוין עה טור ש"ע א"ח סי' תקב סעיף א [וסי' שטו סעי' ג ון]:

מט ו מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה א סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף א:

מוסף רש"י

מדורתא. היסק גדול שעושין לפני שרים כדרך בנין, עושין לו כתלים מד' רוחות וסודרין עלים למעלה ודומה לאהל, ממעלה למטה שרי. להתחיל תחלה מן הגג ואחר כך יסדרו תחתיו עצי הכתלים, שרי, ממטה למעלה אסיר. לסדר העצים של כתלים תחלה לעשות עליהם הגג, אסורין שדרך בנין הוא (ביצה לב:). **וכן ביעתא.** ביצים גסות הנתונות ע"ג כלי חלול כעין טרפיד"א או על האסכלה, אין מושיבין את הכלי תחלה ואחר כך יסדר עליו, אלא יאחזנו בידו ויושיב הביצה עליו ואח"כ יושיב הכלי על הגחלים, שלא יעשנו כסדר בנין (ביצה לג.). **וכן קידרא.** שמושיבין על ג' חביות, לא יקיפם תחלה ואח"כ יושיב הקדרה עליהם, אלא העליונה יתלה באויר ויאחזנה בידו ויסדרו החביות תחתיה סביב (שם). **וכן פוריא.** מטות השרים שפורקין אותן ומחזירין, לא יזקוף הכרעים תחלה לתת הארוכות בכרעים ואח"כ יפרוס העור למעלה שסומכין עליו, אלא פורס העור תחלה ויאחזוהו בני אדם בידיהם ואח"כ יביאו הארוכות ויקשרו הרצועות של עור בהן ואח"כ יזקפו הכרעים ויתנו הארוכות לתוכן (שם). **וכן חביתא.** חביות שמסדרין באוצר ומושיבין אחת על גבי שתים (שם). **ירושלים.** רשות הרבים שלה מכוון משער לשער ומפולש ויש בה דריסת ששים ריבוא ורחב שש עשרה אמה, ואילמלא שנועלין דלתותיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רשות הרבים, אבל נעילת דלתות משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא עירבו הויא כרמלית ולא מיחייבי עלה (לעיל ו:).

רבינו חננאל

הדלת שבמוקצה וחדקין שבפרצה כו'. מקום מוקצה שאינו שוה לכרמלית וגבוה ממנה, שנעשה מוקצה מן הכרמלית. והיא כמין דיר וסהר ועשה לאותו מקום דלת. חדקין שבפרצה, כדכתיב טובם כחדק, והן הקוצין שסותמין בהן הפירצה שלא ליכנס בדיר גנב או חיה רעה. והמחצלאות, כמשמען, אין נועלין בהן אלא אם כן גבוהין מן הארץ. ורמינהי דלת הניגררת וקנקן הנגרר בזמן שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב. הנה אע"פ שאין גבוהין נועלין בהן. ופריק אביי בשיש להן ציר. כדכתיב הדלת תיסוב על צירה והיא עקב א' ברוב. רבא אמר כשהיה להם ציר. כלומר כיון שהיה להן ציר אין סוגרין להן בדוחק. לפיכך אין חורצין חריץ בעת שסותמין לפיכך מותר. **ומותבינן** עלייהו דלת הניגררת ומחצלת הנגררת וקנקן הנגרר, בזמן שיש להן ציר וגבוהין מן הארץ אפי' כמלא נימא נועלין בהן ואם לאו אין נועלין בהן. אביי מתרץ לטעמיה בשיש להן ציר או גבוהין מן הארץ. רבא מתרץ לטעמיה כשהיה להן ציר או כשהיו גבוהין מן הארץ. **ת"ר** סוכי קוצים וחבילי עצים שהתקינן לפירצה שבחצר, [בזמן] שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת. היכי דמי דלת אלמנה אמרי לה דחד שיפא. פי' לוח אחד כדכתיב וכפיס מעץ יעננה. ומתרגמינן שיפא. ואמרי לה דלית לה כשימי. [ויש] שגורסין שיכא. פי' שיבא שאינה נצמדת משתי צדדיה, והוא מלשון צמידים דמתרגמינן שבכין. פי' גשמא בית קבול של ציר שהוא כמלבן אלא יורדת ומשתקעת בארץ. **אמר רב יהודה האי מדורתא כו'.** שמועה זו עיקרה ביום טוב, וכבר פירשנוה שם בעניין אין מקיפין שני חביות לשפות עליה את הקדירה, ואין סומכין את הקדירה בבקעת. וכן (הדלת) [בדלת] כל זה שאיסורו משום תולדות בניין. וכיון שהזכיר בזה המקום סמיכת הדלת, מושכת גם אילו שהן אסורין משום בניין בשבת. ואמר רב יהודה אם שינה מדרך בניין האי מדורתא ביום טוב, ונתן העצים שעליה ממעלה למטה, כגון שנתן עץ אחד תלוי בידו למעלה [מן] הכירה, ונתן תחתיו עץ אחד עד שהגיע לכירה, הרי אילו העצים ניתנו בכירה שלא כדרך בניין ומותר. אבל אם נתן עץ אחד על חבירו ממטה ועלה למעלה, הרי זה דרך בניין ואסור. **וכן קדירה.** אם אוחזה בידו ומניחה אבנים תחתיה שרי, ואם נותן אבנים ושופת הקדרה עליה אסור. **וכן ביצים.** שצריך לצלותן, אם אוחז העליונה בידו ונותן אחרות תחתיה שרי, ואם זו על זו אסור. **וכן חבית.** כשיבקש להטותה ולסנן יינה מן השמרים, אם אוחזה תלויה ומניח אבנים תחתיה, נמצאת שלא כדרך בניין ושרי. ואם החבית נותן על האבנים אסור. **וכן פוריא.** מפורקת לא יחבר העצים התחתונים תחילה, אלא אוחז העליונים ומניח התחתונים תחת העליונים ומותר. ואם נותן התחתונים ואח"כ נותן העליונים הרי אילו דרך בניין ואסור. **טובם כחדק.** פי' טובם שבישראל מחדקין את אומות העולם בגיהנם. שנאמר קומי ודושי בת ציון כי קרנך אשים ברזל ופרסותיך אשים נחושה והדיקות עמים רבים וגו'. **מתני', לא יעמוד ברשות היחיד ויפתח ברשות הרבים כו'.** ומקשינן תני ר' מאיר רשות הרבים, ומהדרי ליה רבנן שוק של פטמין שהיה בירושלים שהיא כרמלית. דא"ר יוחנן אילמלא דלתותיה נינעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים. ופריק רב פפא לא אהדרו ליה ירושלים אלא לאחר שנפרצו בה פרצות יתר מעשר שהיא רשות הרבים. **וכן** שערי גינה לא יעמוד בכרמלית ויפתח ברשות הרבים [או] היחיד, או [ברשות] היחיד ויפתח בכרמלית

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף א:

רבינו חננאל

דברי ר' מאיר. אמרו לו מעשה בשוק של פטמין וכו'. ת"ר פיתחי גינה בזמן שיש לה שער מבפנים כו'. [אין להם לא מכאן ולא מכאן, וכן חנויות הפתוחות לרשוה"ר בזמן שהמנעול כו']. האי מנעול היכי דמי אי דלית ביה ד' מקום פטור הוא. אי דאית ביה ד' בהא נימרו רבנן למעלה מעשרה ולמחר פותח ונועל בו ומחזירו לאיסקופה, הא קא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד. ופריק אביי לעולם דלית ביה ד' ויש בה לחוק ולהשלימו לד', ר' מאיר סבר חוקקין להשלים. ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ובמקום פטור הוא. אמר בר ביבי בר אביי ש"מ מהא מתני' תלת כו'. מתני' נגר שיש בראשו גלוסטרא רבי אלעזר אוסר, ורבי יוסי מתיר. בנגר הניטל באיגודו. פירש הניטל באיגודו אם קשור בדלת(יה) בדבר שיכול להעמידו דברי הכל מותר. כי פליגי

אלא אם כן עשה מחיצה גבוהה עשרה טפחים דברי רבי מאיר אמרו לו מעשה בשוק של פטמים שהיה בירושלים שהיו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח רבי יוסי אומר שוק של צמרים היה: תנו רבנן פתחי שערי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים פותח ונועל מבפנים מבחוץ פותח ונועל מבחוץ מכאן ומכאן פותח ונועל כאן וכאן אין להן לא לכאן ולא לכאן אסורין כאן וכאן וכן חנויות הפתוחות לרה"ר בזמן שהמנעול למטה מעשרה מביא מפתח מערב שבת ומניחו באיסקופה למחר פותח ונועל ומחזירו לאיסקופה ובזמן שהמנעול למעלה מעשרה מביא מפתח מערב שבת ומניחו במנעול למחר פותח ונועל ומחזירו למקומו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אף בזמן שהמנעול למעלה מעשרה טפחים מביא מפתח מערב שבת ומניחו באיסקופה למחר פותח ונועל ומחזירו למקומו או בחלון שעל גבי הפתח אם יש בחלון ארבעה על ארבעה אסור מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות מדקאמר וכן חנויות מכלל דבאיסקופת כרמלית עסקינן האי מנעול היכי דמי אי דלית ביה ארבעה מקום פטור הוא ואי אית ביה ארבעה בהא לימא רבנן אף בזמן שהמנעול למעלה מי' מביא מפתח מע"ש ומניחו באיסקופה למחר פותח ונועל בו ומחזירו לאיסקופה או לחלון שעל גבי הפתח והא קא מטלטל מכרמלית לרה"י אמר אביי לעולם דאין בו ארבעה ויש בו לחוק ולהשלימו לד' ובהא פליגי [א]דר"מ סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים אמר רב ביבי בר אביי ש"מ מהא מתניתא תלת ש"מ חוקקין להשלים וש"מ הדר ביה ר"מ משערי גינה ושמעת מינה מדרבנן איתא לדרב דימי [ג]דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו: **מתני'** נגר שיש בראשו גלוסטרא רבי אליעזר אוסר ורבי יוסי [א]מתיר אמר רבי אליעזר מעשה בכנסת שבטבריא שהיו נוהגין בו היתר עד שבא רבן גמליאל והזקנים ואסרו להן ר' יוסי אומר איסור נהגו בו ובא רבן גמליאל והזקנים והתירו להן: **גמ'** בניטל באגדו כ"ע לא פליגי כי פליגי

בשאינו

אלא אם כן עשו וכו'. אסיפא קאי דהשתא כי קאי בגינה קאי ברשות היחיד ועולה עד לרקיע: **שערי גינה.** סתם מנעוליהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה ורשות היחיד הן: **בית שער.** בית קטן ופתח הגינה פתוח בו. ובשערי הגינה הסמוכין לרשות הרבים עסקינן מדקתני סיפא וכן חנויות הפתוחות לרשות הרבים: **פותח ונועל (א) בפנים.** דבית שער רשות היחיד הוא וכן כשהוא מחוץ: **לא לכאן ולא לכאן אסורין מכאן ומכאן.** דהמנעול רשות היחיד הוא ואע"פ שהמפתח מונח עליו גזר ר' מאיר שלא יעמוד ברשות הרבים ולא בגינה ויטול מפתח של רשות היחיד שמא יביאנו אצלו לרשות הרבים או לכרמלית: **וכן חנויות.** לקמן מפרש האי וכן דבאיסקופת כרמלית בגינה [ג] קאמר. שערי חנויות פעמים שמנעוליהם גבוהין ופעמים שהן נמוכין לפיכך נתן בהן חילוק: [ד] **(למחר פותח ומניחו על האיסקופה.** לקמיה מפרש דמהכא שמעינן דהדר ביה ר' מאיר משערי גינה ולא גזר בעומד ברשות הרבים שלא יטלטל בכרמלית דהא איסקופה כרמלית היא דרחבה ד' ואינה גבוהה י' וכשנוטל מפתח משם והוא עומד ברשות הרבים ומוליכו דרך אויר האיסקופה למנעול שעל גביו למטה מעשרה קא מטלטל מכרמלית לכרמלית ולא גזר רבי מאיר שמא יביאנו אצלו חוץ לעובי האיסקופה): **למחר פותח ונועל וכו'.** (ב) ועל האיסקופה הוא עומד ומטלטל מפתח מאיסקופה למנעול על דרך אויר האיסקופה דאין טלטול אלא בכרמלית: **ומחזירו למקומו.** לאיסקופה: **מניחו במנעול.** אבל לא באיסקופה דכי ממטי ליה מאיסקופה למנעול (ג) הא מפיק מכרמלית לרשות היחיד: **למקומו.** למנעול על גביו כגון מנעולין הללו של עץ שעושין עניים בפתחיהן וראשיהן רחבין ובלע"ז שרדור"א: **וחכמים אומרים וכו'.** לקמן מפרש טעמא דלא משוו ליה להאי מנעול רשות היחיד: **למקומו.** לאיסקופה או לחלון שאין בו ארבעה דאף על גב דגבוה עשרה מקום פטור בעלמא הוא: **שמוציא מרשות לרשות.** מאיסקופה שהוא כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד ואף על גב דהניחו תחילה במנעול שהוא מקום פטור לרבנן ובטל אצל כל הרשויות כרב דימי קיימא לן דאמר בפ"ק [ט.] ובלבד שלא יחליפו: **מקום פטור הוא.** וכי הוי למעלה מעשרה היכי משוי ליה רבי מאיר רשות היחיד ואסר: **ויש בו לחוק.** בתוך הדלת אצל ראש המנעול בעוביו של דלת ולהשלים ראש המנעול לארבעה: **חוקקין להשלים.** רואין אותו כאילו חקוק: **אין חוקקין.** הלכך מקום פטור בעלמא הוא: **הדר ביה רבי מאיר משערי גינה.** מדקא שרי לעמוד (ה) (ברשות הרבים ליטול מפתח מאיסקופת כרמלית ולהוליכו דרך אוירא למנעול שלמטה מעשרה ולא גזר שמא יביאנו אצלו לרשות הרבים וש"מ סיפא נמי מדקא שרי לעמוד) על האיסקופה כרמלית וליטול מפתח במנעול למעלה מעשרה באיסקופת כרמלית ולהוליכו דרך אוירא למנעול ולא גזר שמא יביאנו אצלו לאיסקופה שהיא כרמלית: **וש"מ מדרבנן.** (ד) דאמרי אם יש ארבעה על ארבעה אסור ליטול מפתח מאיסקופה ולנעול במנעול שהוא מקום פטור וליטלו משם ולהניחו בחלון שהוא רשות היחיד משום דקא מחליף מאיסקופת כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד על ידי הנחת מקום פטור: **איתא לדרב דימי.** דאמר ובלבד שלא יחליפו: **מתני' נגר.** קבילי"א שתוחבין אותו בחור שבאיסקופה לנעול הדלת: **שיש בראשו גלוסטרא.** שראשו עבה וראוי לבוכנא לכתוש ולשחוק בו פלפלין ואפילו הכי דתורת כלי עליו ר"א אוסר אלא אם כן קשור ותלוי בדלת כדמפרש בגמרא: **ורבי יוסי מתיר.** דתורת כלי עליו משום גלוסטרא ולא מיחזי כבונה: **גמ' בניטל באגדו.** כשהוא קשור ותלוי בחבל של קיימא וראוי לטלטלו על ידי אותו חבל ואינו נפסק בידיה: **כולי עלמא לא פליגי.** דשרי דכיון דקשור ותלוי יפה מוכחא מלתא דלנעול קאי ולא מיחזי כבונה:

כשאין

מביא מפתח ומניח באיסקופה. פירש בקונטרס דמהא מדקדק דהדר ביה ר' מאיר משערי גינה ולא גזר לעומד ברשות הרבים שלא יטלטל בכרמלית דהא איסקופה כרמלית היא כדאמרינן לקמן ואין נראה לר"י דמכאן אין להוכיח דאיכא לאוקמא למחר פותח ונועל כגון שעומד על האיסקופה וכן צריך לפרש דאי ברשות הרבים קאי מאי וכן דמשמע דומיא דההוא דשערי גינה ונראה לר"י כמו שהגיה בקונטרס בפירושיו דמסיפא מוכח דהדר בה רבי מאיר משערי גינה דקתני למעלה מי' מניחו במנעול ולמחר פותח ונועל דכי קאי נמי על האיסקופה הוה ליה מכרמלית לרשות היחיד דע"כ איסקופה כרמלית היא דאי מקום פטור אמאי צריך להניח המפתח במנעול יניחו באיסקופה[א]: **מדקאמר** וכן חנויות מכלל דבאיסקופ' כרמלית. דוכן משמע דומיא דשערי גינה ואי הויא איסקופת רשות היחיד אם כן היה מטלטל מרשות היחיד לכרמלית וכן אם היתה רה"ר היה מטלטל מרשות הרבים לכרמלית ולא הוי דומיא דשערי גינה דאסרי בכי האי גוונא: **אין** חוקקין. והוי מקום פטור והא דקאמר ומניחו באיסקופה הוא הדין ברשות הרבים[ב] אלא דסתמא לא מינטר בקרקע משום הכי לא נקיט לה: **רבי** יוסי אומר איסור נהגו בו והתירו להם. ואם תאמר והא אמרינן בנדרים בפרק ואלו נדרים (דף פא.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא.) דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם ויש לומר דהיינו כשיודעים שמותר ומחמירין על עצמן שלא ירגילו בני אדם להקל ויבאו להתיר איסור אבל אם מחמירין מחמת טעות מותר להתיר בפניהם ו): **כי** פליגי בשאין ניטל באיגודו. ר"י מפרש דדוקא הכא שרי משום דראשו גלוסטרא אבל באין בראשו גלוסטרא מודה לאסור אפי' קשור בדלת וסבירא ליה כרבנן דרבי יהודה בנגר הנגרר[ג] אי נמי סבירא (ה) ליה כר' יהודה דשרי בנגרר והכא איירי בקשור בעיברא דדשא דמודה רבי יהודה בשאינו ניטל באיגודו[ד] כדמוכח בסמוך ומשום הכי בעי במתניתין שיהא בראשו גלוסטרא

מסורת הש"ס

א) [לעיל יא: לג: שבת ז: ק. יומא יא:], ב) שבת ח: לעיל ט. עז. פה: [פז.], ג) נ"ל כגינה. רש"ש, ד) בס"א אינו, ה) רש"ל מ"ז, ו) [וע"ע תוס' פסחים דף נא. ד"ה אי אתה],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פותח ונועל מבפנים וכו' כשהוא מבחוץ הס"ד: (ב) ד"ה למחר פותח ונועל וכו' עומד ברשות הרבים ומטלטל כצ"ל ותיבת ועל האיסקופה נמחק: (ג) ד"ה ומניחו במנעול וכו' למנעול קא מפיק: (ד) ד"ה וש"מ מדרבנן דאמרי אם יש בחלון ארבעה: (ה) תוס' ד"ה כי פליגי וכו' אי נמי סבירא להו כר' יהודה:

לעזי רש"י

שרדור"א [שירדור"א]. מנעול. קבילי"א [קיבל"א]. יתד (לסגירת הדלת).

מוסף רש"י

חוקקין להשלים. דבר שאין בו שיעור ויש שם עובי ורחב לחקוק ולהשלים לכשיעור, אמרינן כמאן דחקוק דמי (שבת ז:). **מקום שאין בו ד' על ד'.** טפחים רוחב ועומד בין רה"י לרה"ר ויש לו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוי כרמלית ואסור לכאן ולכאן, אבל עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לכאן ולכאן לכתף עליו משא שלהן (לעיל עז.) הואיל וליכא מקום חשוב לאו רשות באנפי נפשיה הוא ובטיל להכא ולהכא (לעיל ט.). **ובלבד שלא יחליפו.** דלא לימרו דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד ואתי למישרי הוצאה בשבת (שם) ודרבנן היא, דאילו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו, והכא עקירה מרה"י גמורה והנחה למקום פטור, ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"ר גמורה (לעיל עז.).

מוסף תוספות

א. ולמחר יטלטלנו ממקום פטור לרשות היחיד, אלא כרמלית היא ולא היה יכול להוליך [המפתח מכרמלית] לרשות היחיד, ואפילו הכי קאי עלה ומטלטל ברשות היחיד ש"מ. תוס' הרא"ש. ב. דמעל הקרקע נמי מצי לטלטוליה למנעול כיון דהוי מקום פטור. שם. ג. דבאין ניטל באגדו פליגי, מדקאמר בעובדא דר' טבלא ההוא ניטל באגודו הוה מכלל דרבי יהודה ורבנן באין ניטל באגודו פליגי. שם. ד. שאף רבי יהודה לא התיר אלא בשקשור בדלת עצמה. ריטב"א.

בשאינו ניטל באיגדו דמר סבר כיון דיש בראשו גלוסטרא תורת כלי עליו ומר סבר כיון דאינו ניטל באיגדו לא: **מתני'** א) נגר הנגרר נועלין בו במקדש אבל לא במדינה והמונח כאן וכאן אסור ר' יהודה אומר המונח מותר במקדש והנגרר במדינה: **גמ'** ב) תנו רבנן איזהו נגר הנגרר שנועלין במקדש אבל לא במדינה כל שקשור ותלוי וראשו אחד מגיע לארץ רבי יהודה אומר (א) זה אף במדינה מותר אלא איזהו נגר שנועלין במקדש אבל לא במדינה כל שאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו ומניחו בקרן זוית אמר רב יהודה אמר שמואל [א]הלכה כרבי יהודה בנגרר אמר רבא [ב]והוא שקשור בדלת איני והא רבי טבלא איקלע למחוזא וחזא לההוא דהוה תלי בעיברא דדשא ולא אמר להו ולא מידי [ג]ההוא ניטל באיגדו הוה רב אויא איקלע לנהרדעא חזייה לההוא גברא דהוה קא קטיר בגמי אמר דין לא נטרוק בעי רבי זירא נקמז מהו אמר רב יוסף מאי תיבעי ליה לא שמיע ליה הא דתניא ג) נשמט אסור נקמז מותר ורבי יהודה אמר נקמז אף על פי שאינו נשמט אסור ואמר רב יהודה אמר שמואל [ד]הלכה כרבי יהודה בנקמז וטעמא מאי אמר אביי משום דמיחזי כבונה בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי עשה לו בית יד מהו אמר ליה בוכנא קאמרת איתמר אמר רב נחומי בר אדא עשה לו בית יד מותר ההוא [ה]שריתא דהוה בי רבי פדת דהוה מדלו לה בי עשרה ושדו לה אדשא ולא אמר להו ולא מידי אמר תורת כלי עליה ההיא אסיתא דהות בי מר שמואל דהוה מחזקת ד) אדריבא שרא מר שמואל למישדייה אדשא אמר תורת כלי עליה: שלח ליה רמי בר יחזקאל לרב עמרם נימא לן מר מהלין מילי מעלייתא דאמרת לן משמיה דרב אסי בכיפי דארבא שלח ליה הכי אמר רב אסי [ו]הני כיפי דארבא בזמן שיש בהן טפח אי נמי אין בהן טפח ואין בין זה לזה שלשה למחר מביא מחצלת ופורס עליהן מאי טעמא מוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי הנהו דכרי דהוו ליה לרב הונא דביממא בעו טולא ובליליא בעו אוירא אתא לקמיה דרב א"ל [ז]זיל כרוך בודייא ושייר בה טפח למחר פשטה ומוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי ה) אמר רב משום רבי חייא [ח]וילון מותר לנטותו ומותר לפורקו בשבת ו) [ט]כילת חתנים מותר לפורקה ולנטותה בשבת אמר רב ששת בריה דרב אידי [י]לא אמרן אלא שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח אסור וכי אין בגגה טפח (ב) לא אמרן אלא שאין בפחות משלשה סמוך לגג טפח אבל יש בפחות משלשה סמוך לגג טפח אסור וכי אין בפחות משלשה סמוך לגג טפח נמי לא אמרן אלא שאין בשיפועה

כשאין ניטל באיגדו. שהחבל דק ואם היה רוצה ליטלו משם לטלטלו ע"י אותו חבל מיד נפסק. ר"א סבר כיון דאינו ניטל באיגדו דהוה כמי שאינו קשור ותנן לקמן נגר המונח שאינו קשור בדלת אין נועלין בו והאי נמי מונח הוא ומשום גלוסטרא לא שרי ליה ורבי יוסי סבר גלוסטרא מהניא ליה דכיון דכלי הוא לא הוי כבנין: **מתני' נגר הנגרר.** שקשור בדלת אבל אינו תלוי שהחבל ארוך ומתוך שנגרר אינו נראה כקשור וכשאין בראשו גלוסטרא קאמר: **נועלין בו במקדש.** דשבות בעלמא הוא דאינו בונה ממש הואיל וקשור לכך אלא הואיל ונגרר מיחזי כבונה ואין שבות דרבנן במקדש דלא גזרו שם ז): **והמונח.** שאינו קשור כלל הוי בנין ממש ור' יהודה סבר לאו בנין ממש הוא אלא דומה לבנין ובמקדש לא גזרו שבות: **גמ' זה אפי' במדינה מותר.** הואיל וקשור אף על פי שאינו תלוי: **הלכה כר' יהודה בנגרר.** דמותר אפילו במדינה אבל לא במונח דשרי ליה רבי יהודה במקדש לית הלכתא כוותיה דכיון שאינו קשור שם בנין גמור הוא כשאר נגרים שנועלים בכותלים והבונה כל שהוא חייב ומלאכה דאורייתא לא הותרה במקדש חוץ מהקרבת תמידין ומוספין וקרבנות צבור שדוחין את השבת מגזירת הכתוב: **והוא שקשור בדלת.** עצמה דמוכח שפיר ולא שקשור במזוזה: **ניטל באיגדו.** כלומר קשור היה בחבל חזק: **דין לא נטרוק.** זה לא ינעול שאינו קשור דכמאן דליתיה לגמי דמי: **נקמז מהו.** שנכנס הנגר בחור האסקופה ונפחת אותו החור ויוצא הנגר לצד הקרקע ונועץ בקרקע. ועד השתא איירי כשהאסקופה גבוהה ואין החור ניקב עד לארץ: **נשמט.** שנפסק החבל שהוא קשור בו והרי הוא מונח בקרן זוית כשפותח אותו: **עשה לו בית יד.** לנגר שאינו קשור כלל ותחב בית יד באמצעיתו ודומה למקבת דהשתא ודאי מוכח מילתא הוא דכלי הוא מהו לנעול בו: **בוכנא קאמרת.** הא ודאי שרי. בוכנא מקבת וכותשין בו חטין ותבלין: **שריתא.** קורה כמו בצל קורתי (בראשית יט) (ג) בטלל שרותי: **בי עשרה.** כלומר משאוי עשרה בני אדם היה בה ואפילו הכי לא אסר עלייהו: **ושדו ליה אדשא.** לסומכה בלילה: **תורת כלי.** שראויה לישב עליה: **אסיתא.** מורטיי"ר: **אדריבא.** לתך חטין ט"ו סאין חצי כור: **כיפי דארבא.** אולמות שעושין בספינה שנועצין כעין מעגלין שקורין צרק"ל ראשו אחד בדופן זה של ספינה וראשו שני בדופן זה והוא כפוף כמו אולם ועומד כמו כיפה ומרחיק כחצי אמה ונועץ אחר וכן על פני כולה ופורסין בגדים ומחצלות של גמי להגין מפני הצנה והגשמים: **שיש בהם טפח.** שרוחב של מעגל טפח דבציר מטפח לא הוי אהל אבל כשרוחב טפח מקרי אהל נמצא שם אהל עליו מבעוד יום וכשהוא פורס עליו הבגד למחר אינו אלא מוסיף: **אי נמי אין ברחבו טפח ואין בין זה לזה שלשה.** דאיכא למימר לבוד: **דכרי.** אילים: **דביממא בעו טולא.** מפני השרב: **ובליליא בעו אוירא.** הנאת הקור מפני הבל הקיץ ובימות החול היו פורסין עליהן מחצלות ביום ונוטלין בלילה: **אתא לקמיה דרב.** מה נעביד להו בשבתא: **כרוך בודיא.** כשתסלק המחצלת מעליהן לפנות ערב שבת אל תסלקנה כולה משם אלא הוי גולל אותה וכורך מעל הגג ושייר בה טפח פרוסה להוי עליה שם אהל: **ולמחר פשטיה.** דהוי תוספת ושרי: **וילון.** כנגד הפתח לצניעות: **מותר לנטותו.** דלאו אהל הוא דלא קביעא התם אלא כן דרכו לינתן ולהסתלק כדלת בעלמא: **כילת חתנים.** לאו אהל הוא מפני שאין לה גג למעלה רוחב טפח מפני שהיא נתונה בשיפוע והיא יריעה שפורסין סביב למטה לישן: **שאין בפחות משלשה סמוך לגג טפח.** שנתונה באלכסון קצר שכשאתה מודד רחבה למטה משלשה לגגה אין בו רוחב טפח דהוי כוליה דופן ואין כאן אהל כלל אבל הרחיבה עד טפח בתוך שלשה לגגה כאילו גגה טפח דמי ואסור לנטותה:

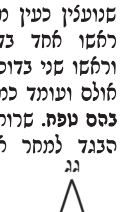

בשיפועה

גלוסטרא ומתניתין דלעיל דלת שבמוקצה והדקין שבפירצה דבעי שיהו גבוהים מן הארץ נראה לפרש אע"ג דיכול לעמוד ע"י אותו חבל[א] מ"מ אינו ניטל באיגודו שאם היו רוצים לטלטלו ממקום למקום ע"י אותו חבל היה נפסק משום הכי צריך שיהיו גבוהים מן הארץ ואתיא נמי כר' יהודה דכוותיה פסקינן דאי הוה ניטל באיגודו[ב] אפילו נגרר ובלא גלוסטרא ואפילו קטיר בעיברא דדשא מתיר רבי יהודה כדמוכח הכא:

הלכה כר"י בנגרר. פירש בקונטרס דנועלין בו במדינה אבל במאי דשרי מונח במקדש לית הלכתא כוותיה:

נקמז מהו. פירוש עד השתא הוה איירי כשהאסקופה גבוהה ואין החור נוקב עד לארץ והשתא בעי אם החור הולך עד שנכנס ונועץ בקרקע ודמי טפי לבונה:

ההוא שריתא דהוו מדלו לה בי עשרה. ואם תאמר דאמרינן סוף במה מדליקין (שבת דף לה.) גבי חלתא אמר אביי בעי מיניה דמר אפילו בת תרי כורי ולא שרי לי[ג] ויש לומר דלא דמי דחלתא אין רגילות לטלטלה בחול כלל[ד] אבל האי שריתא[ה] דרכה לטלטלה תמיד בחול לנעול הדלת[ו] משום הכי שרי ח):

לא אמרן אלא שאין בשיפועה טפח. פירש בקונטרס שיש כילות קטנות סמוכות זו לזו ואין בכל אחת טפח ותימה דלימא לבוד מכילה זו לכילה זו ונמצא שיש בשיפועה טפח[ז] ויש לומר דהא דחשיב ליה אהל לעיל על ידי לבוד דהיינו לענין שיוכל להוסיף למחר בשבת אבל לא מסתבר שיחשב בכי האי גוונא עשיית אהל לאסור עליו לעשות בשבת דאטו יהיה אסור לנטות בשבת שני חוטין תוך שלשה משום עשיית אהל[ח]:

הא

מסורת הש"ס

א) שבת קכו., ב) שם, ג) [תוספתא פ"ח ה"ח ע"ש], ד) [גי' הערוך ארדבא פי' ארדב חצי לתך], ה) שבת קלח., ו) שם: מה: ע"ש, ז) [פסחים סה.], ח) [וע"ע תוספות שבת לה. ד"ה ואפילו].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי יהודה אומר (זה אף) תא"מ וכ"ה בס"א אף זה: (ב) שם וכי אין בגגה טפח נמי לא אמרן: (ג) רש"י ד"ה כיפי וכו' קורתי מתרגמינן בטלל:

◆

לעזי רש"י

מורטיי"ר. מכתש. צרק"ל [צירקליי"ש]. חישוק.

◆

מוסף רש"י

נגר. יתד שתוקעין בחור שבמפתן ונועלין בו את הדלת, הנגרר. כדמפרש שקשור בדלת אלא שראשו נגרר לארץ, נועלין בו במקדש. דכיון דקשור בו מיוחד ועומד הוא לכך וכבר נבנה בעוד יום ואין בו לא גזירת שבות מדרבנן ואין שבות במקדש (שבת קכו.). והמונח. שאינו קשור כלל אלא כשנוטלו שומטו מן החור ומניחו ע"ג קרקע, הלכך נעילתו בשבת בונה הוא, ואיסורא דאורייתא הוא אף במקדש (שם). דכיון דמתוקן מאתמול להכי לאו בונה הוא (שם). כל שקשור ותלוי. ראשו העליון אבל ראשו התחתון מגיע לארץ (שם). וילון. מסך שכנגד הפתח, מותר לנטותו. שאין אהל אלא מי שעשוי כעין גג (שם קלח.). כילת חתנים. לא דמיא לשאר כילות, שאשר כילות פרוסות על גבי קינוף שיש לה ד' רגלים ויש לה קנים על גבי רגליו ושל חתנים על גבי נקליטין שאינם אלא שנים באמצעית והבגד נתון עליהם ונופל לכאן ולכאן ואין לה גג ואין בו לא בנין ולא סתירה (שם מו.). בפחות משלשה. שהיא הולכת ומתפשטת למטה (שם קלח.). שאין בשיפועה טפח. שאין לה גג ולא נפשטו למטה להתרחק טפח מכנגד מקצועותיה, דהיינו שאין ברחבו למטה טפחיים, וכילות חתנים אינה עשויה לישן תחתיה (שם).

◆

מוסף תוספות

א. [ש]יכול לעמוד על ידי אגודו תלוי וגבוה מן הארץ. תוס' הרא"ש.
ב. למה לי גבוהין. שם.
ג. אלמא אע"ג דתורת כלי עליה אסיר לטלטוליה מחמת כובדה, והיכי שרי הכא שריתא משוי עשרה בני אדם, דה"ה נמי אם הויא משוי עשרים בני אדם או מאה דלא שנא. שם.
ד. והילכך כל שגדולה כ"כ אדם קובע לה מקום ואסור לטלטל בשבת. ריטב"א.
ה. אע"פ שכבדה הרבה מ"מ כו'. תוס' הרא"ש.
ו. וכיון דדרכה ליטלטל ואיכא תורת כלי עליה כו'. שם.
ז. דה"נ אמרינן לעיל גבי כיפי דארבא דאם אין בין זה לזה ג' טפחים שמצטרפין הכפות זו עם זו וחשובות אהל ומותר להוסיף עליהן. שם.
ח. אלא ודאי לא אמרינן לבוד לחשבו לאהל לאסרו. תוס' ר"פ.

עין משפט נר מצוה

נא א ב ג מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה י [טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף א]:
ד [טוש"ע שם סעיף ב]:
נב ה מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שח סעיף ג [וברב אלפס שבת פרק י"ז דף נד:]:
נג ו ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה [כז] כט סמג שם טוש"ע א"ח סי' שטו סעיף ב:
נד ח מיי' שם הלכה כט טוש"ע שם סעיף א בהג"ה:
נה ט י מיי' שם הלכה ל טוש"ע שם סעיף יא:

◆

רב נסים גאון

מאי טעמא מוסיף על אהל ארעי הוא ושפיר דמי. עיקר דיליה בפר' כל הכלים ניטלין בשבת, דתנן פיקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו. ובגמ' גרסי' אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הכל מודין שאין עושין אהלי עראי בתחילה ביום טוב ואין צריך לומר בשבת, לא נחלקו אלא להוסיף, שר' אליעזר אומר אין מוסיפין ביו"ט ואין צריך לומר בשבת. וחכמים אומרים מוסיפין בשבת ואין צריך לומר ביום טוב. ואיתה נמי בפרק תולין את המשמרת.

◆

רבינו חננאל

בשאינו ניטל באיגודו, כגון שהיה קשור בגמי ר' [יוסי] סבר כיון דיש בראשו גלוסטרא, פי' רומנא והיא כמין אחיזת מנא, תורת כלי עליו ומותר לטלטלו. ור' אלעזר סבר כיון דאינו ניטל באיגודו לא מטלטלינן ליה. ומפורש בתלמוד ארץ ישראל אמר רב יוסי מי שמתיר עושה הנגר טפל לגלוסטרא, והאוסר עושה גלוסטרא טפילה לנגר. איזהו נגר א"ר יוחנן קשור אע"פ שאינו תלוי, ודברי הכל כי הגלוסטרא כלי הוא. **נגר הנגרר נועלין בו במקדש אבל לא במדינה. והמונח כאן וכאן אסור. ר' יהודה אומר המונח במקדש שמותר** כו'. ת"ר איזהו נגר הנגרר שנועלין בו במקדש כו'. אמר רב יהוד' אמר שמואל הלכה כרבי יהודה. אמר רב יהודה והוא שקשור ותלוי בדלת. ואם ניטל באיגודו אפי' תלוי אלא בבריח של דלת מותר כר' טבלא. **רב הונא איקלע לנהרדעא חזייה** לנגר דהוה קטיר בגמי. אמר דין, אינו ניטל באיגודו שאינו קשור בדבר שיכול להעמידו. וכיון דאינו ניטל באיגודו, לא ניקטור א). כלומר אין סוגרין כדגרסינן טרוקו גלי סגרו הפתחים. פי' ניקמן. אמר רב יהוד' אמר שמואל הלכה כר' יהוד' דאוסר בניקמן משום דמיחזי כבונה. דמפורש בירושלמי, ר' יעקב בר אחא בשם רבנן, מדדו זהו הנקמן בראשי אצבעותיו ב) וכיון דמדדהו נראה כי בונה. **אמר שמואל ואם עשה לו בית יד נעשה כבוכנא ושרי. ההיא שריתא.** פי' דהוה שקלי לה עשרה ושדו לה אדשא, והוה חזי להו ר' פדת ולא אמר להן ולא מידי, אמר זו תורת כלי עליה, והוא הדין לאסיתא שהיא מכתשת גדולה מחזקת **אדרב ואמר** מר שמואל תורת כלי עליה ושרי לטלטולה. פי' הני כיפי דארבא. כמין קרשים כפופין על גבי הספינה ויש טבעות קבועות, וכשתהיה החמה קושרין באותן טבעות מחצלאות ופורסין אותה על גבי הספינה מפני החמה. (עכשיו) ואי הני כיפי דארבא בהן טפח הנה הן חשובין כאהלים, דקיימא לן אוהלי טומאה טפח. ואם אין בכל אחד מהן רחב טפח ואין בין זה הקרש לזה הקרש שלשה טפחים, כיון דקיימא לן דכל פחות משלשה כלבוד דמי, נעשו כל הקרשים כולן כאילו לבודין והנה הם אהל. למחר בשבת מביא מחצלת ופורס עליהם, דמוסיף על אהלי עראי הוא ושרי. הנך דכרי. פי' אלים. דהוו לרב הונא דביממא בעי טולא, ובלילה בעו אוירא, ואתא לקמיה דרב וא"ל זיל כרוך בודייא ושייר בה טפח פרוס, ושדייה (לדיר) [לבודייא] על גבי עצים מערב שבת, וליהוי הבודיא כרוכה על גבי עצים לילי שבת כדי שיהא האויר נכנס על הצאן ומחר בשעת החמה פרוס גם שאר הבודיא וכסה בה העצין להיות להן צל. דכיון דהוה בה מאיתמול פריסה מקצת הבודיא טפח, נעשה אותו טפח מאיתמול אהל, עכשיו מוסיף על אהל עראי אתה ושרי לך. וילון, פי' פרוכת. אמר שמואל משום ר' חייא כילת חתנים מותר לנטותה וכו'. אבל יש בגגה טפח, או פחות משלש סמוך לגג רחב טפח, או נחתא מפוריא טפח, או אית

א) נל"ל נטרוק. ב) עיין בירושלמי בפירקין הלכה י' וצ"ע ואולי דרבינו היה לו גי' אחרת בירושלמי.